

SCHOPNOST NASLOUCHAT

KROK 6

Dokážu se účastnit skupinové diskuse a odpovídat na otázky.

Při zvládnutém kroku 6 musí žáci dokázat sledovat skupinovou diskuzi, účastnit se jí, a když jsou o to požádáni, vyjádřit svůj názor. V předchozím kroku se naučili naslouchat delšímu projevu, rozpoznat v něm klíčové informace a zapamatovat si je. V tomto kroku se především mají naučit sledovat diskuzi několika mluvčích a na základě toho, co slyší, do ní také přispět.

Žák musí zvládnout

- Sledovat delší diskuzi a následně shrnout její hlavní body.
- Na základě toho, co v diskuzi slyšeli, si vytvořit vlastní názor a vhodně se do ní zapojit.

Hodnocení

Následujícími způsoby zjistěte, jestli žáci kroku porozuměli a jsou si v něm dostatečně jistí.

- Vyberte nějaké zajímavé a pro žáky podstatné téma a zorganizujte o něm skupinovou diskuzi (např. „vysoce slazené nápoje by měly být zakázány“). Vyzvěte žáky, aby nejdříve argumentovali v menších skupinkách, a následně nechte debatovat celou skupinu. Nesoustřeďte se tolik na debatní styl jednotlivých mluvčích, ale hlavně na to, jestli odkazují na příspěvky ostatních, rozvíjejí je a argumentují proti nim.
- Následně žáky požádejte, aby si zapsali nebo slovně shrnuli, o čem se v debatě mluvilo, a přidali jeden či dva vlastní argumenty.

POSILOVÁNÍ KROKU 6

- Když o něčem rozhodujete, navrhněte celé třídě různé možnosti a zeptejte se jich, co si o každé z nich myslí. Pokud někdo chce přispět nějakou vlastní myšlenkou nebo názorem, musí navázat na něco, co říkal někdo před ním.
- Pořádejte skupinové diskuse, např. o tom, jak se chová postava v nějakém příběhu, nebo o tom, jak by se dal vyřešit určitý matematický problém. Vyberte žáka, který má diskuzi nakonec shrnout. Má při tom za úkol nezapomenout, kdo vyslovil jaký argument.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

SCHOLAEPIRICA

FILOZOFIE PRO DĚTI

Pomůcky: podnět pro zahájení diskuze – např. příběh, fotografie, komiks

Cíl aktivity: Žák formuluje a diskutuje „filozofické“ otázky na základě určitého podnětu.

Průběh: Je třeba zvolit vhodný podnět pro diskuzi.

Náměty pro diskuzi: Kde vytvořit prostor pro odpočinek ve škole; Jak získat dostatek peněz; Odpadky všude kolem mě, co s nimi, Jak získat a udržet si kamarády (potřebuji poznat nové); Co z toho, co se učím ve škole, využiji v životě; Někdy se čas vleče a někdy běží strašně rychle; Vše kolem mě se mění; Večer nemůžu usnout, honí se mi hlavou myšlenky; Někdy chci být sám/sama a někdy potřebuji společnost apod. Lze využít aktuální problematiku, např. nový školní automat – papíromat.

Vyučující zvolí vhodný podnět pro diskuzi – je možné použít různé zdroje – příběhy, fotografie nebo třeba komiks. Všichni sedí v kruhu a jsou vyzváni, aby individuálně popřemýšleli nad daným podnětem a pak sdíleli cokoli, co je napadlo a přijde jim zajímavé. Poté na základě tohoto podnětu ve dvojici nebo v malé skupině vymýšlí otázky a diskutují, kterou z nich by vybrali ke společné diskuzi. Podpořte žáky v tom, aby si pokládali i „filozofičtější“ otázky (otevřené otázky; otázky, které začínají jak, co, kvůli čemu atd.). Poté zástupce z každé skupiny uvede, jakou otázku si položili, a přednese ostatním důvody, proč se domnívají, že by bylo zajímavé diskutovat právě jejich otázku. Společně hledejte podobnosti a propojení mezi otázkami. Diskuzi nad výběrem vhodné otázky věnujte dostatek času a poté zvolte společně způsob, jakým rozhodnete a vyberete jednu z otázek. Zahajte diskuzi. Obvykle začne skupina, jejíž otázka byla vybrána, poté se připojí ostatní. Diskuzi věnujte tolik času, kolik uznáte za vhodné. Časový rámec můžete předem určit. Je vhodné zastavit se u bodů, které jsou nejasné, či u faktických chyb, které v diskuzi zazněly.

Vyučující během diskuze sleduje aktivní zapojení skupin a jednotlivých žáků. V roli moderátora diskuze může v průběhu čas od času shrnout názory, které zazněly, a vyzvat k vyjádření žáky, kteří ještě nemluvili.

Reflexe: Na závěr diskuze požádejte žáky o finální vyjádření vztahující se k otázce. Proberte, co se dařilo, jaká další témata jste otevřeli, co bylo zábavné a co naopak obtěžující. Je vhodné vrátit se k bodům, které byly nejasné, či k faktickým chybám, které v diskuzi zazněly.

DISKUSNÍ DUEL

Pomůcky: žádné

Cíl aktivity: Žáci dokážou sledovat diskuzi, shrnout její hlavní body a vyjádřit svůj názor na probírané téma. Žáci jsou schopni vidět problémy z více úhlů pohledu a naslouchat argumentům druhých lidí.

Průběh: Vyučující rozdělí žáky do menších skupin dle svého uvážení. Ve skupině žáci nejprve všichni odpoví na úvodní otázku: Jezdíte rádi na kole? (Proč ano? Proč ne?). Žáci reagují na výroky svých spolužáků ve skupině. Na diskuzi stanovte časový limit 3 minuty.

Následně žáci navrhnou alespoň 3 argumenty podporující a 3 argumenty zpochybňující výrok "Do školy je výhodnější jezdit na kole než autem". Na přípravu argumentů stanovte časový limit 5 minut.

Po uplynutí stanoveného času vyberte dvě skupiny žáků do diskuzního duelu. Jedna skupina bude zastávat názor podporující uvedený výrok, druhá bude užívat argumenty zpochybňující daný výrok. Úkolem žáků je přesvědčit spolužáky z druhé skupiny pomocí svých argumentů o "své pravdě". Před začátkem diskuze stanovte/zopakujte základní pravidla diskuze (necháme druhého domluvit / neskáčeme do řeči, respektujeme druhého / žádné urážky, vulgární slova). Časový limit diskuze stanovte na 5 minut.

Zbývající skupiny se stávají posluchači, kteří mají za úkol zaznamenat argumenty použité v diskuzi, na závěr diskuze je shrnout a vyjádřit svůj názor na diskutované téma. Posluchači také mohou zhodnotit, jak se diskutujícím dařilo argumentovat a dodržovat domluvená pravidla. Mohou diskutujícím dát doporučení, co by měli/mohli při příští argumentaci změnit nebo jaké postupy zachovat.

Reflexe: Po ukončení aktivity vyučující s žáky diskutuje následující otázky: Jak se vám dařilo naslouchat druhým a navazovat na jejich argumenty? Pro žáky ve vybrané diskuzní skupině: Jak se vám dařilo přesvědčit spolužáky, pokud jste ve skutečnosti zastávali jiný názor, než který jste měli hájit? Jak se vám dařilo, pokud jste hájili názor, který skutečně zastáváte?

VYSTUP Z KRUHU

Pomůcky: sepsané výroky, o kterých se bude diskutovat

Cíl aktivity: Žáci se aktivně zapojí do diskuze, dovedou si vytvořit či změnit svůj vlastní názor na základě toho, co v diskuzi slyšeli (popř. dovedou názor obhájit).

Průběh: Žáci se společně s vyučujícím postaví/posadí do kruhu. Vyučující říká výroky a žáci se dle svého názoru (souhlasu/nesouhlasu) přemísťují. Pokud s výrokem souhlasí – posunou se směrem ke středu kruhu (absolutní souhlas = střed kruhu, mírný souhlas = jeden krok dopředu, mírný nesouhlas = jeden krok dozadu, absolutní nesouhlas = vzdálení se od kruhu v soustředném kruhu co nejdále apod.). Vyučující se následně dotazuje jednotlivých žáků, proč se postavili tam, kde jsou, a úkolem žáků je zdůvodnit svůj postoj. Vyučující záměrně volí žáky stojící dále od sebe, tj. mající odlišné názory, popř. dává prostor žákům aktivně reagovat na argumenty spolužáků. Po několika argumentech zopakuje vyučující daný výrok a žáci mohou své pozice změnit, pokud na základě názorů ostatních svůj názor změnili. I poté lze diskutovat, proč svoji pozici změnili, co je k tomu vedlo.

Aktivitu je vhodné začít s jednoduchými výroky, např. Jsem unavený/á. Postupně lze volit výroky, při jejichž argumentování můžeme hledat řešení konkrétních problémů, např. V naší školní jídelně dobře vaří. Náročnější výroky, které vyžadují jisté znalosti problematiky, lze využít v oblastech občansko-právních, etických, historických apod.

Reflexe: Tato aktivita má široké možnosti použití – dle zvolených výroků lze s žáky diskutovat témata občanská (např. U školy by ráno měli být policisté.), historická (např. Cenzura byla definitivně zrušena Josefem II.), etická (např. Nejlepší přátelé by nikdy neměli prozradit tajemství kamaráda.), fake news apod.

Výroky mohou vymýšlet i přímo žáci.

Po ukončení aktivity je vhodné s žáky diskutovat, že své názory má člověk právo měnit. Je vhodné, aby je však měnil po zralém uvážení, vyslechnutí/přečtení jasných argumentů pro/proti, aby nedocházelo k tomu, že mění názor na danou problematiku opakovaně. Když vnímáme při diskuzi názory ostatních a doptáváme se na argumenty k těmto názorům, máme možnost se o problematice dozvědět mnoho nových informací, popř. poskytnout tyto informace druhým.